

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการความขัดแย้ง เกี่ยวกับการก่อสร้างฝายน้ำล้นพัฒนาชนบทบ้านซ่งเต่า ตำบลนาเพียง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร” ได้ผลสรุปดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาในการบริหารการใช้น้ำเพื่อการเกษตรกรรมของกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานฝายน้ำล้นพัฒนาชนบทบ้านซ่งเต่า ตำบลนาเพียง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร จากการประชุมกลุ่ม ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำแก่กลุ่มผู้ใช้น้ำ ในด้านต่าง ๆ ยังไม่สม่ำเสมอ และยังไม่เพียงพอ ไม่มีนโยบายที่ชัดเจน เหมาะสม เป็นธรรมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชาวบ้าน ไม่เปิดโอกาสให้ชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ เจ้าหน้าที่ไม่ได้เข้าไปดูแลเอาใจใส่ หรือแก้ปัญหาไม่ทันตามความต้องการของเกษตรกร รวมทั้งการไม่รับฟังปัญหาและความต้องการ ของชุมชน การดูแลรักษาระบบส่งน้ำ ของกลุ่มผู้ใช้น้ำ ยังไม่มีประสิทธิภาพดีพอ การสำรวจรวบรวมรายชื่อสมาชิกผู้ใช้น้ำ และพื้นที่ถือครองยังไม่ครบถ้วนทั่วถึง การจัดทำทะเบียนกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานและขึ้นบัญชีกับชลประทานที่ไม่เป็นปัจจุบัน การจัดทำแผนที่โดยสังเขปของพื้นที่ที่ใช้น้ำไม่ครอบคลุมสภาพพื้นที่จริง เกษตรกรในพื้นที่ขาดการรวมกลุ่มกันเพื่อพูดคุยถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเกษตรกรมีลักษณะความเป็นอยู่แบบต่างคน ต่างอยู่ เกษตรกรผู้ใช้น้ำ ขาดการดูแลบำรุงรักษาคลองส่งน้ำเท่าที่ควรรอแต่จะให้เจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลตลอดเวลาโดยไม่คิดที่ช่วยตนเองก่อน นอกจากนั้นในช่วงหน้าแล้งมักจะขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
2. สาเหตุหลักของความขัดแย้งเกี่ยวกับการก่อสร้างฝายน้ำล้นพัฒนาชนบทบ้านซ่งเต่า ตำบลนาเพียง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร มี 5 ประการ คือ

- 1) หน่วยงานของรัฐมุ่งเน้นการดำเนินการตามนโยบายของรัฐกำหนด โดยขาดการเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชน
- 2) ขาดการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เกิดความเข้าใจ และรับรู้การดำเนินงานหรือนโยบายของรัฐ
- 3) ขาดสัมพันธภาพอันดีระหว่างคน ในชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน และรัฐเป็นเพียงการดำเนินงานตามหน้าที่เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย หรือนโยบายที่วางไว้ ขาดความไว้วางใจกัน
- 4) ต่างฝ่ายต่างแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง หรือกลุ่มพวกพ้อง
- 5) หน่วยงานของรัฐมุ่งเน้นการจัดสรรน้ำเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมาย นโยบายของรัฐบาล โดยไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งของประชาชน เท่าที่ควร

3. วิธีการจัดการความขัดแย้ง เกี่ยวกับการก่อสร้างฝายน้ำล้นพัฒนาชนบท บ้านซ่งเต่า ตำบลนาเพียง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ได้แก่ จะต้องอาศัยการเจรจา ไกล่เกลี่ยโดยคนกลางที่ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายและมีความเป็นกลาง มุ่งแก้ปัญหา แบบประสานความร่วมมือ และเจรจา โดยยึดผลประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่าย ส่วนผล ที่เกิดขึ้นคือได้ข้อตกลงที่เป็นที่ยอมรับของทั้งสองฝ่าย

การจัดการความขัดแย้ง เกี่ยวกับการก่อสร้างฝายน้ำล้นพัฒนาชนบท บ้าน ซ่งเต่า ตำบลนาเพียง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการตามกระบวนการในการคลี่คลาย โดยมีการพูดคุยไม่เป็นทางการระหว่าง ชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ จากนั้นเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นคนกลางในการ ไกล่เกลี่ย และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดควบคุมและติดตาม การดำเนินงาน เมื่อทั้งสองฝ่าย ร่วมพูดคุยและให้ข้อมูลกันและกัน โดยชาวบ้านเห็นประโยชน์ส่วนรวมและยืดหยุ่นข้อเสนอ และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเชิญตัวแทนที่มีอำนาจในการตัดสินใจเข้าร่วมประชุม

แนวทางที่เหมาะสมในการคลี่คลายความขัดแย้ง ระหว่างชุมชน ท้องถิ่นกับ หน่วยงานภาครัฐในการก่อสร้างฝายน้ำล้นพัฒนาชนบทบ้านซ่งเต่า ตำบลนาเพียง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ได้แก่ เน้นพื้นฐานการสร้างพลังของคนในชุมชนที่ต้องการ สร้างสรรค์สิ่งที่ดีให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยอาศัยความศรัทธา ความเชื่อมั่น การให้อภัย

การยกย่องให้เกียรติซึ่งกันและกัน การใช้กรอบระเบียบ กฎเกณฑ์และกติกาที่ประชาชน
 ในชุมชนกำหนดขึ้นร่วมกัน การคำนึงถึงความสอดคล้องตามประเพณี วัฒนธรรม และ
 ความรู้สึกถึงความเป็นธรรมร่วมกันของคนในชุมชน การแสวงหาทางออกที่ทุกฝ่ายยอมรับ
 ได้โดยให้ทั้งสองฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วม เน้นการพูดคุยเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง
 การใช้มิติทางสังคมคือความเป็นญาติพี่น้อง ตระกูลเดียวกันคนชุมชนเดียวกัน เพื่อโน้มน้าว
 ให้เห็นถึงวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกัน การมีคณะกรรมการเจรจาหรือไกล่เกลี่ยเพื่อช่วย
 ในการแก้ไขปัญหา อาจเป็นผู้นำชุมชน ผู้อาวุโสประจำหมู่บ้าน เข้าร่วมในการเจรจาแก้ไข
 ปัญหา

ในส่วนของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ หน่วยงานรัฐควรเปิดโอกาส
 ให้ชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำได้ อย่างเต็มความสามารถ รวมทั้ง
 การรับฟังปัญหาและความต้องการ ของชุมชน ว่าสิ่งที่ชุมชนต้องการกับส่วนที่หน่วยของรัฐ
 ต้องการ เพื่อเป็นแนวทาง ที่เหมาะสมในการบริหารจัดการน้ำ และคลี่คลายความขัดแย้ง
 ที่เกิดขึ้น หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนรับผิดชอบโดยตรงควรมีนโยบายที่ชัดเจน เหมาะสม
 เป็นธรรมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชาวบ้าน ควรให้ความสำคัญกับ
 ภูมิปัญญาชาวบ้านที่ชุมชน นำมาใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมากกว่าวิธีการ
 จัดการน้ำตามกระแสทุนนิยม และนำเอาวัฒนธรรมชุมชน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น
 ช่วยคลี่คลาย ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมากกว่านำกฎหมายมาช่วยในการแก้ไขความขัดแย้ง
 หน่วยงานส่วนท้องถิ่น ต้องเป็นตัวกลางในการจัดการทรัพยากรน้ำ ต้องเข้ามามีส่วนร่วม
 อย่างสำคัญในการเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ รวมถึงนำเทคนิควิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการ
 จัดการน้ำ รวมถึงมีบทบาทอย่างสำคัญในการรณรงค์ในเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม องค์กร
 ปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องศึกษาและเรียนรู้ร่วมมือกับองค์กรนอกภาครัฐราชการเพื่อที่จะ
 สามารถเป็นองค์กรหลักในการจัดการทรัพยากรน้ำต่อไปในอนาคตตามเจตนารมณ์ของ
 การกระจายอำนาจเพราะ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับ
 ชาวบ้านมากที่สุดเมื่อเทียบกับหน่วยงานอื่นต้องโน้มน้าวภาคประชาชนบริหารจัดการน้ำได้
 ด้วยตนเอง โดยอาศัยภูมิปัญญาและความสัมพันธ์ส่วนตัวในการจัดการทรัพยากรน้ำ
 ซึ่งถือว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก เช่น ใช้ประเพณีความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติและระบบอาวุโสในการจัดการปัญหาข้อพิพาท เป็นต้น
 หน่วยงานส่วนกลางควรให้ความสำคัญกับส่วนท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการ
 ทำงานร่วมกัน เพราะท้องถิ่นเป็นฝ่ายอยู่ใกล้ชิดกับประชาชน สามารถเข้าถึงปัญหา

ความต้องการที่แท้จริงของประชาชนได้ดีกว่าส่วนกลาง ควรมีการกระจายอำนาจอย่างเท่าเทียมกันทั้งงบประมาณและบุคลากรระหว่างส่วนกลางกับท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับแผนชุมชนซึ่งมีชาวบ้านเป็นผู้ประสบพบเจอกับปัญหาด้วยตัวเอง และจัดทำแผนเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เป็นการช่วยให้ชาวบ้านมีความเข้มแข็ง สามารถช่วยเหลือตนเองและชุมชน ทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืน และส่งเสริมให้ผู้นำชุมชน ต้องเข้มแข็งและจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำขึ้นมาโดยให้ผู้เฒ่า ผู้แก่ในหมู่บ้านเป็นที่ปรึกษาในการหาแนวทางแก้ไขปัญหา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องสนับสนุนงบประมาณตามคำร้องขอของชาวบ้านในการแก้ไขปัญหในพื้นที่ชุมชนของตนเอง หน่วยงานภาครัฐอื่นที่เกี่ยวข้องควรเร่งแก้ไขปัญหในเรื่องต่าง ๆ ให้กับชาวบ้าน ไม่ว่าจะเป็นความเดือดร้อนในเรื่องของการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร และความต้องการอ่างเก็บน้ำเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ทำการเกษตร ตามปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้านและควรริบเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหให้แกชาวบ้านโดยด่วน

แนวทางที่เหมาะสมในการจัดการความขัดแย้งด้านการจัดสรรน้ำเพื่อการเกษตร คือ ควรรับฟังความคิดเห็นของชุมชนและให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ควรมีการสื่อสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เกิดความเข้าใจในโครงการหรือนโยบายนั้น ๆ ให้ตัวแทนทุกฝ่ายเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการฯ ร่วมกันบริหารจัดการน้ำให้เกิดความเสมอภาค เป็นธรรม และเท่าเทียมกันทุกฝ่าย จัดกิจกรรมร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มเกษตรกรและกลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่

4. แนวทางในการจัดการน้ำของฝ่ายน้ำล้นพัฒนาชนบทบ้านซ่งเต่า ตำบลนาเพียง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ได้แก่ หน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรปรับปรุงยุทธศาสตร์พัฒนาประสิทธิภาพการใช้น้ำ เพื่อการเกษตรกรรมของกลุ่มผู้ใช้น้ำ ทั้ง 4 ด้าน เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและการจัดสรรการใช้น้ำของกลุ่มผู้ใช้น้ำให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานได้ทราบถึงปริมาณน้ำที่มีและที่จะได้มาให้สมาชิกได้ทราบเพื่อเตรียมวางแผนการใช้น้ำได้อย่างถูกต้อง ควรสร้างโครงข่ายน้ำโดยการเชื่อมโยงน้ำระหว่างน้ำจากอ่างเก็บน้ำใกล้เคียง เพื่อแบ่งปันน้ำกันในช่วงฤดูแล้ง

ภาคประชาชนต้องทำการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ โดยจะมีกฎ ระเบียบ กติกา ในการใช้น้ำร่วมกัน มีการจัดสรรการใช้น้ำอย่างยุติธรรม โดยภาครัฐจะต้องเข้ามาช่วย สนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณ การให้ความรู้แก่เกษตรกรในการใช้น้ำ การขุดสระน้ำไว้ใช้ในไร่นาของตนเองและการบำรุงรักษา อนุรักษ์แหล่งน้ำ ป่าต้นน้ำ การกำหนดกฎกติกา ในการใช้น้ำ พร้อมกับปลูกสร้างจิตสำนึกให้แก่เกษตรกรในการดูแลรักษาแหล่งน้ำและ ป่าต้นน้ำ ดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกฝังและให้ความรู้แก่นักเรียน เยาวชนในพื้นที่

นอกจากนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้คำแนะนำด้านรูปแบบวิธีการ จัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ ให้กับเกษตรกรตำบลและประชาชน อย่างสม่ำเสมอ ควรให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมคิด วางแผน ปฏิบัติ แก้ไข และบำรุงรักษา ระบบจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรของชุมชนร่วมกับราชการ เพื่อสร้างจิตสำนึก ของความเป็นเจ้าของระบบการจัดการให้เกิดขึ้นกับคนในท้องถิ่น การสำรวจสภาพปัญหา การขาดแคลนแหล่งน้ำ ต้องสำรวจถึงจำนวนแหล่งน้ำแต่ละประเภททั้งของส่วนราชการ และแหล่งน้ำส่วนตัวของชาวบ้าน รวมทั้งสภาพของแหล่งน้ำว่าใช้ได้เป็นปกติหรือชำรุด ปริมาณน้ำในแต่ละแห่งควรสำรวจทั้งฤดูฝนและฤดูแล้ง รวมทั้งวิเคราะห์คุณภาพน้ำแหล่ง น้ำใต้ดินและผิวดิน และจัดทำเป็นทะเบียนแหล่งน้ำของหมู่บ้าน เพื่อใช้ประกอบการ พิจารณาในการวางแผนเพื่อจัดสรรแหล่งน้ำ โดยหน่วยงานภาครัฐและประชาชนต้อง ร่วมกันจัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านแหล่งน้ำและพิจารณาถึงปัญหาความขาดแคลนแหล่งน้ำใน พื้นที่เป้าหมายร่วมกับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาริวิจัย พบว่า ปัญหาในการบริหารการใช้น้ำเพื่อการ เกษตรกรรมของกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานฝายน้ำล้นพัฒนาชนบทบ้านซ่งเต่า ตำบลนาเพียง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร มีหลายประการ อาทิเช่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยังไม่ ให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษา และให้การช่วยเหลือ แก่ประชาชนด้อย ไม่เปิดโอกาสให้ชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ เจ้าหน้าที่ไม่ได้เข้าไปดูแลเอาใจใส่ หรือ แก้ปัญหาไม่ทันตามความต้องการของเกษตรกร รวมทั้งการไม่รับฟังปัญหาและความ ต้องการ ของชุมชน การดูแลรักษาระบบส่งน้ำ ของกลุ่มผู้ใช้น้ำ ยังไม่มีประสิทธิภาพดีพอ การสำรวจรวบรวมรายชื่อสมาชิกผู้ใช้น้ำ และพื้นที่ถือครองยังไม่ครบถ้วนทั่วถึง การจัดทำ ทะเบียนกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานและขึ้นบัญชีกับชลประทานที่ไม่เป็นปัจจุบัน การจัดทำแผน

ที่โดยสังเขปของพื้นที่ที่ใช้น้ำไม่ครอบคลุมสภาพพื้นที่จริง เกษตรกรในพื้นที่ ขาดการรวมกลุ่มกันเพื่อพูดคุยถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเกษตรกรมีลักษณะความเป็นอยู่แบบต่างคน ต่างอยู่ เกษตรกรผู้ใช้น้ำ ขาดการดูแล บำรุงรักษาคลองส่งน้ำเท่าที่ควรรอแต่จะให้เจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลตลอดเวลาโดยไม่คิดที่ช่วยตนเองก่อน นอกจากนั้นในช่วงหน้าแล้งมักจะขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร

ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศุข ทัศนาก (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาและความต้องการของสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำต่อการใช้น้ำชลประทาน ในเขตกิ่งอำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคการใช้น้ำของสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ 1) ไม่มีแหล่งน้ำต้นทุนภายในพื้นที่ทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำ 2) ไม่มีแหล่งเก็บกักน้ำในช่วงฤดูฝน และ 3) การมีวัชพืชในคลองหนาแน่นทำให้น้ำไม่สามารถไหลผ่านได้สะดวก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรเทพ เปรมฤทัย (2551) ได้ทำการศึกษาการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรของบ้านหนองผ้าขาว ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาจากเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ว่า 1) สภาพการใช้ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรของเกษตรกรบ้านหนองผ้าขาว ส่วนใหญ่อาศัยน้ำจากแม่น้ำปิง ในการทำการเกษตร 2) เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรของบ้านหนองผ้าขาวเท่าที่ควร การตัดสินใจ และการวางแผนส่วนใหญ่ยังขึ้นอยู่กับกลุ่มคนเพียงบางกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้ใช้น้ำ และเกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในระบบการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ จอมกัณ (2552, บทคัดย่อ) การจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรของอ่างเก็บน้ำมาสรวย อำเภอมาสรวย จังหวัดเชียงราย พบว่า พื้นที่การเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่รับน้ำจากอ่างเก็บน้ำแม่สรวย ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำมีไม่เพียงพอและขาดแคลนในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งเกษตรกรได้แสดงความคิดเห็นว่าควรมีการ สร้างฝายเก็บน้ำเพิ่มเติม ในห้วยขุดลอกลำเหมืองหรือคลองซอยเข้าสู่พื้นที่การเกษตรเพิ่มเติม สร้างตาดคลองส่งน้ำและระบบการส่งน้ำ เพิ่มท่อส่งน้ำเข้านา สร้างคลองส่งน้ำเพิ่มเติม อีกทั้งปัญหาในด้านวิธีการปล่อยน้ำเพื่อการเกษตรของคณะกรรมการยังไม่ยุติธรรมเท่าที่ควร คือ มีการปิด เปิดไม่สม่ำเสมอและปริมาณน้ำไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร จึงทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างเกษตรกรผู้ใช้น้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่เดียวกัน

2. วิธีการจัดการความขัดแย้ง เกี่ยวกับการก่อสร้างฝายน้ำล้นพัฒนาชนบท บ้านซ่งเต่า ตำบลนาเพียง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการตามกระบวนการในการคลี่คลาย โดยมีการพูดคุยไม่เป็นทางการระหว่าง ชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ จากนั้นเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ย และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดควบคุมและติดตาม การดำเนินงาน เมื่อทั้งสองฝ่ายร่วมพูดคุยและให้ข้อมูลกัน และกัน โดยชาวบ้านเห็นประโยชน์ส่วนรวมและยืดหยุ่นข้อเสนอ และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเชิญตัวแทนที่มีอำนาจในการตัดสินใจเข้าร่วมประชุม ควรเปิดโอกาสให้ชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำได้ อย่างเต็มความสามารถ รวมทั้งการรับฟังปัญหาและความต้องการ ของชุมชน ว่าสิ่งที่ชุมชนต้องการกับส่วนที่หน่วย ของรัฐต้องการ เพื่อเป็นแนวทาง ที่เหมาะสมในการบริหารจัดการน้ำ และคลี่คลายความขัดแย้งที่เกิดขึ้น หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนรับผิดชอบโดยตรงควรมีนโยบายที่ชัดเจน เหมาะสม เป็นธรรมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชาวบ้าน ควรให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาชาวบ้านที่ชุมชน นำมาใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มากกว่าวิธีการจัดการน้ำตามกระแสทุนนิยม และนำเอาวัฒนธรรมชุมชน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยคลี่คลาย ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมากกว่านำกฎหมายมาช่วยในการแก้ไขความขัดแย้ง หน่วยงานส่วนท้องถิ่น ต้องเป็นตัวกลางในการจัดการทรัพยากรน้ำ ต้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ รวมถึงนำเทคนิควิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการน้ำ นอกจากนั้นควรรับฟังความคิดเห็นของชุมชน และให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ควรมีการสื่อสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกิดความเข้าใจในโครงการ หรือนโยบายนั้น ๆ ให้ตัวแทนทุกฝ่ายเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการฯ ร่วมกันบริหารจัดการน้ำให้เกิดความเสมอภาค เป็นธรรม และเท่าเทียมกันทุกฝ่าย จัดกิจกรรมร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน ระหว่างหน่วยงาน ภาครัฐ กลุ่มเกษตรกรและกลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่

ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราณี มงคล (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการจัดการความขัดแย้งด้านการจัดสรรน้ำเพื่อการเกษตร ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุหลักของความขัดแย้งที่เกิดจากการจัดสรรน้ำเพื่อการเกษตร มี 5 ประการ คือ 1) ด้านโครงสร้าง หน่วยงานของรัฐมุ่งเน้นการดำเนินการตามนโยบายที่รัฐกำหนด โดยขาดการเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชน 2) ด้านข้อมูลข่าวสาร ขาดการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เกิดความเข้าใจ และรับรู้การดำเนินงานหรือนโยบาย

ของรัฐ 3) ด้านความสัมพันธ์ ขาดสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างคนในชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและรัฐเป็นเพียงการดำเนินงานตามหน้าที่เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายหรือนโยบายที่วางไว้ ขาดความไว้วางใจกัน 4) ด้านผลประโยชน์ ต่างฝ่ายต่างแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง หรือกลุ่มพวกพ้อง และ 5) ด้านค่านิยม หน่วยงานของรัฐมุ่งเน้นการจัดสรรน้ำเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายนโยบายกระบวนการจัดการความขัดแย้งด้านการจัดสรรน้ำเพื่อการเกษตรที่ผ่านมา คือ ใช้กระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยโดยมีส่วนร่วมของคณะบุคคลที่มีความเป็นกลาง และ ใช้การวิจัยท้องถิ่นเข้ามาเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง โดยไม่หาคนถูกคนผิด หากแต่เป็นการหาสาเหตุของปัญหาความขัดแย้ง และหาผลประโยชน์ร่วมกัน โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของชุมชนเป็นหลัก แนวทางที่เหมาะสมในการจัดการความขัดแย้ง ด้านการจัดสรรน้ำเพื่อการเกษตร คือ รัฐควรรับฟังความคิดเห็นของชุมชน เพื่อให้ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และ มีการสื่อสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เกิดความเข้าใจในโครงการ หรือนโยบายนั้น ๆ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนทร ปัญญาพงษ์ (2554, บทคัดย่อ)

ได้ทำการศึกษาความขัดแย้งระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับหน่วยงาน ภาครัฐในการจัดการทรัพยากรน้ำจากเขื่อนลำปะทาว อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการ ของความขัดแย้งมี 3 ยุค คือ ยุคก่อนการสร้างเขื่อน ยุคการสร้างเขื่อน และยุคหลังการสร้างเขื่อน มูลเหตุของความขัดแย้ง ได้แก่ โครงสร้าง ความสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสาร การใช้ประโยชน์จากน้ำ และค่านิยมที่แตกต่างกัน ความขัดแย้งมี 4 ประเภท คือ ความขัดแย้งที่ได้รับการแก้ไขแล้ว ความขัดแย้งที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข ความขัดแย้งที่หาข้อสรุปได้ และความขัดแย้งที่หาข้อสรุปไม่ได้ ชุมชนได้คลี่คลายความขัดแย้งโดยการชุมนุม เรียกร้อง การยื่นข้อเรียกร้องต่อหน่วยงานของรัฐ หรือองค์การอิสระ การติดตามการแก้ไข ปัญหาของหน่วยงาน ภาครัฐ และการใช้มาตรการทางสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภวิทย์เครือข่ายทางธุรกิจและชุมชนเข้มแข็ง คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร (2554, หน้า 1-3) โครงการวิจัย เรื่อง รูปแบบ แนวทาง และมาตรการในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุของความขัดแย้งมาจาก วิธีคิด และความเข้าใจเรื่องสิทธิในการเข้าถึงและการจัดการทรัพยากรของของหน่วยงานภาครัฐ และชุมชนมีความแตกต่างกัน หน่วยงานภาครัฐมองทรัพยากรธรรมชาติเชิงกายภาพ และผูกติดอยู่กับพื้นที่และชนิดของทรัพยากร เช่น กรมชลประทานดูแลการจัดการน้ำ กรมป่า

ไม่ดูแลการจัดการป่าไม้กรมเจ้าท่า ดูแลพื้นน้ำและการเดินทางทางน้ำ เป็นต้น รวมทั้งถือ
 ว่าสิทธิในการบริหารจัดการแหล่งน้ำ เป็นสิทธิของหน่วยงานภาครัฐ ทำให้ละเลยสิทธิของ
 ชุมชนในการเข้าถึงและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ แม้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับ
 พุทธศักราช 2540 และ 2550 จะให้สิทธิกับชุมชน ในการมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์
 บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ
 รวมทั้งระบุว่าการดำเนินโครงการใด ๆ ที่อาจก่อผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม
 หรือทรัพยากรธรรมชาติจะต้องมีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและรับฟังความคิดเห็น
 ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก่อนก็ตาม 2) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำโดยเฉพาะโครงการขนาดใหญ่
 ของหน่วยงานต่าง ๆ เป็นไปเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เช่น เพื่อการเกษตร
 อุตสาหกรรมและภาคบริการ โดยมองน้ำคือทรัพยากรการผลิต และหน่วยงานมีหลักคิด
 ในการจัดหาน้ำให้เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้น้ำ (Supply Management) มากกว่า
 ที่จะจัดการด้านความต้องการใช้น้ำ (Demand Management) ให้สอดคล้องกับขีด
 ความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศน์ (Loading Capacity) ทำให้เกิดโครงการพัฒนา
 แหล่งน้ำในพื้นที่ต้นน้ำ เช่น โครงการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น โครงการเขื่อนท่าสะเซะ เป็นต้น
 ในอีกด้านหนึ่ง ในขณะที่ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่โครงการ มีวิถีชีวิตที่ต้องพึ่งพาความ
 อุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศน์เศรษฐกิจของชุมชนขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของระบบ
 นิเวศน์ จึงวิตกกังวลว่า จะมีผลต่อการประกอบอาชีพและคุณภาพชีวิต ทำให้ชุมชนต่อต้าน
 เพราะชุมชนไม่เชื่อว่าการที่เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น จะทำให้เศรษฐกิจของพวกเขาดีขึ้น
 ชุมชนเห็นว่าโครงการพัฒนาของภาครัฐนั้น ตอบสนองต่อการพัฒนาเศรษฐกิจขนาดใหญ่
 มากกว่าเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน รวมทั้งที่ผ่านมา เรื่องการชดเชยต่อผู้เสียประโยชน์
 หรือผู้เสียสละในการโครงการพัฒนาของภาครัฐ ไม่มีการชดเชยค่าเสียโอกาส
 ในการประกอบอาชีพในอนาคต เพียงแต่ชดเชยตามมูลค่าทรัพย์สินในปัจจุบันเท่านั้น
 จนทำให้มีการร้องเรียนเรื่องการชดเชยและค่าเสียโอกาส ในหลายกรณี 3) อำนาจในการ
 ตัดสินใจการจัดการทรัพยากรน้ำ เป็นของหน่วยงานภาครัฐ แม้ว่าหลักการนโยบาย ระบุถึง
 การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้ง
 ทรัพยากรน้ำด้วยก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติอำนาจในการตัดสินใจในการบริหารจัดการ
 ทรัพยากรน้ำ เช่น การเปิด-ปิดประตูระบายน้ำ การตัดสินใจในการพัฒนาแหล่งน้ำ
 ยังคงเป็นอำนาจการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐ ยังไม่มีกลไกและระบบการตัดสินใจ
 ร่วมกันอย่างแท้จริง 4) การไม่มีส่วนร่วมของชุมชน ในการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม

คุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ทำให้ข้อมูลในมิติเรื่องระบบนิเวศน์และวิถีชีวิตของชุมชน รวมทั้งมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ชุมชนได้รับจากการใช้ประโยชน์ของระบบนิเวศน์ ไม่ได้รับการศึกษาอย่างละเอียดถี่ถ้วน การตีความคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจของระบบนิเวศน์ระหว่างชุมชนกับหน่วยงานแตกต่างกัน หน่วยงานมองจากสิ่งที่เป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เห็นประจักษ์ เช่น การทำการเกษตร อุตสาหกรรม หรือการทำธุรกิจรูปแบบต่าง แต่ชุมชนใช้ประโยชน์หลายด้านจากทรัพยากรธรรมชาติ เช่น หาของป่า ถ่าน ฟืน ไข่มดแดง ปลา เป็นต้น นอกจากนี้รายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นเรื่องของเทคนิคความรู้ทางวิชาการ ที่ชาวบ้านทั่วไปไม่สามารถที่จะเข้าใจได้ ทำให้การตัดสินใจยอมรับหรือไม่ยอมรับ ไม่ได้มาจากความรู้ความเข้าใจที่แท้จริง หรือการให้ข้อมูลที่ขาดความรอบด้าน ผลกระทบด้านลบจะแสดงให้เห็นเมื่อสร้างเสร็จแล้ว เช่น กรณีเขื่อนปากมูล เขื่อนราศีไศลโครงการชลลอกคลองลำพะเนียง เป็นต้น แนวทางที่จะลดปัญหาความขัดแย้งเรื่องการใช้ประโยชน์ ในทรัพยากรธรรมชาตินั้น หลักการสำคัญที่สุดคือ การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร ซึ่งรัฐธรรมนูญปี 2550 ได้กำหนดไว้ชัดเจน แต่ยังคงขาดวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจน แนวทางต่อไป คือ สร้างความรู้ กลไก ระบบ กฎเกณฑ์ กติกาและวิธีดำเนินการ เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรอย่างแท้จริง ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

ส่วนประเภทของความขัดแย้ง ประกอบด้วย 4 กลุ่มคือ ความขัดแย้ง ที่ได้รับการแก้ไขแล้ว ความขัดแย้งที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข ความขัดแย้งที่หาข้อสรุปไม่ได้ และความขัดแย้งที่หาจุดเริ่มต้นไม่ได้ ซึ่งในท้ายที่สุดกระบวนการ หรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ผลการศึกษาพบว่าความขัดแย้งที่เกิดจากชาวบ้านกับชาวบ้าน สามารถใช้กระบวนการในชุมชนมาไกล่เกลี่ยหรือประนีประนอมในการแก้ไขปัญหา เช่น ผู้นำตามธรรมชาติ ผู้นำในชุมชนหรือวัฒนธรรมชุมชน ส่วนความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชุมชนควรจะใช้กลไกที่มีบุคคล ที่เป็นกลางหรือตัวแทนทางศาลมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

3. ผลการวิจัย พบว่า แนวทางในการจัดการน้ำของฝ่ายน้ำล้นพัฒนาชนบทบ้านซ่งเต่า ตำบลนาเพียง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ได้แก่ หน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรปรับประยุกต์การพัฒนาประสิทธิภาพการใช้น้ำ เพื่อการเกษตรกรรมของกลุ่มผู้ใช้น้ำทั้ง 4 ด้าน เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและการจัดสรรการใช้น้ำของกลุ่มผู้ใช้น้ำให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานได้ทราบถึงปริมาณน้ำที่มีและที่จะได้มา ให้สมาชิกได้ทราบเพื่อเตรียมวางแผนการใช้น้ำ

ได้อย่างถูกต้อง ควรสร้างโครงข่ายน้ำโดยการเชื่อมโยงน้ำระหว่างน้ำจากอ่างเก็บน้ำใกล้เคียง เพื่อแบ่งปันน้ำกันในช่วงฤดูแล้ง ภาคประชาชนต้องทำการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ โดยจะมีกฎ ระเบียบ กติกา ในการใช้น้ำร่วมกัน มีการจัดสรรการใช้น้ำอย่างยุติธรรม โดยภาครัฐจะต้องเข้ามาช่วยสนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณ การให้ความรู้แก่เกษตรกรในการใช้น้ำ การขุดสระน้ำไว้ใช้ในไร่นาของตนเองและการบำรุงรักษา อนุรักษ์แหล่งน้ำ ป่าต้นน้ำ การกำหนดกฎกติกาในการใช้น้ำพร้อมกับการปลูกสร้างจิตสำนึกให้แก่เกษตรกรในการดูแลรักษาแหล่งน้ำและป่าต้นน้ำดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกฝังและให้ความรู้แก่นักเรียน เยาวชนในพื้นที่ นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้คำแนะนำด้านรูปแบบวิธีการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ ให้กับเกษตรกรตำบลและประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ควรให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมคิด วางแผน ปฏิบัติแก้ไข และบำรุงรักษาระบบจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรของชุมชนร่วมกับราชการ เพื่อสร้างจิตสำนึกของความเป็นเจ้าของระบบการจัดการให้เกิดขึ้นกับคนในท้องถิ่น

ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ จอมกัน (2552, บทคัดย่อ) การจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรของอ่างเก็บน้ำมาสรวย อำเภอมาสรวย จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่การเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่รับน้ำจากอ่างเก็บน้ำแม่สรวย ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำมีไม่เพียงพอและขาดแคลนในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งเกษตรกรได้แสดงความคิดเห็นว่าควรมีการ สร้างฝายเก็บน้ำเพิ่มเติมในห้วยขุดลอก ลำเหมืองหรือคลองซอยเข้าสู่พื้นที่การเกษตรเพิ่มเติม สร้างตาดคลองส่งน้ำและระบบการส่งน้ำ เพิ่มท่อส่งน้ำเข้านา สร้างคลองส่งน้ำเพิ่มเติม อีกทั้งปัญหาในด้านวิธีการปล่อยน้ำเพื่อการเกษตรของคณะกรรมการยังไม่ยุติธรรมเท่าที่ควร คือมีการปิด-เปิด ไม่สม่ำเสมอและปริมาณน้ำไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร จึงทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างเกษตรกรผู้ใช้น้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่เดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรเทพ เปรมฤทัย (2551, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรของบ้านหนองผ้าขาว ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ผลการศึกษา พบว่า การจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรที่เหมาะสม ต้องคำนึงถึงวิธีการส่งน้ำ การวางแผนการส่งน้ำ การเลือกวิธีการส่งน้ำ การกำหนดการให้น้ำที่เหมาะสม การจัดการแผนการปลูก และการลดการสูญเสียน้ำ แล้วในการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรอย่างยั่งยืน ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน คือ เกษตรกร หน่วยงานราชการ และเอกชน มาร่วมมือกันวางแผน ดำเนินการติดตามผลการประเมิน และแก้ปัญหา รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัย

ของ กฤษณะ เอี่ยมสะอาด (2552) แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรกรรมศึกษา ตำบลหนองกลับ อำเภอสวรรค์โลก จังหวัดสุโขทัย พบว่า เกษตรกร มีความต้องการ พัฒนาแหล่งน้ำแตกต่างกัน ในการทำการเกษตร โดยเฉพาะเกษตรกรที่ปลูกข้าว ต้องการ พัฒนาด้านระบบชลประทานมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติในการใช้น้ำควรปรับ ประยุกต์การพัฒนา ประสิทธิภาพการใช้น้ำ เพื่อการเกษตรกรรมของกลุ่มผู้ใช้น้ำ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและ การจัดสรรการใช้น้ำ ของกลุ่มผู้ใช้น้ำให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องน้ำ คือ ชลประทานควรประชาสัมพันธ์ ให้สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานได้ทราบถึงปริมาณน้ำที่มีและที่จะได้มา ให้สมาชิกได้ทราบ เพื่อเตรียมวางแผนการใช้น้ำได้อย่างถูกต้อง

1.3 การบริหารจัดการทรัพยากรหน่วยงานรัฐควรเปิดโอกาสให้ชุมชน ที่อยู่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำได้ อย่างเต็ม ความสามารถของแต่ละชุมชน รวมทั้งการรับฟังปัญหาและความต้องการ ของชุมชน ว่าสิ่งที่ชุมชนต้องการกับส่วนที่หน่วยของรัฐต้องการ เพื่อเป็นแนวทาง ที่เหมาะสมในการ บริหารจัดการน้ำและคลี่คลายความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

1.4 หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนรับผิดชอบโดยตรงควรมีนโยบายที่ชัดเจน เหมาะสม เป็นธรรมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชาวบ้าน ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับ ผลกระทบจากการก่อสร้างแหล่งเก็บกักน้ำ

1.5 หน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาชาวบ้านที่ชุมชน นำมาใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมากกว่าวิธีการจัดการน้ำตามกระแสนิยม และนำเอาวัฒนธรรมชุมชน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยคลี่คลาย ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น มากกว่านำกฎหมายมาช่วยในการแก้ไขความขัดแย้ง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยการนำผลของประสิทธิภาพการใช้น้ำจากฝายน้ำล้นพัฒนาชนบทบ้านซ่งเต่า ตำบลนาเพียง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ของสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำไปสู่การปฏิบัติ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่านการถือครองที่ดินของกลุ่มคนที่อยู่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อให้เห็นถึงการจัดการทรัพยากรน้ำที่ยั่งยืนในอนาคต

2.3 ควรทำการศึกษาถึง แนวทางการจัดการความขัดแย้ง เกี่ยวกับการก่อสร้างฝายน้ำล้นพัฒนาชนบทบ้านซ่งเต่า ตำบลนาเพียง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร โดยบูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร